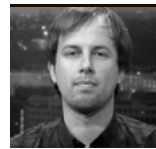

Aarzelend waarschuwen voor de 'onbetrouwbare' Wikipedia, volstaat niet meer, zegt **JEROEN BAERT**. Ons onderwijs moet jongeren veel beter wapenen voor digitale media.

De digital native is digitaal

JEROEN BAERT

Wie? Computerwetenschapper, verbonden aan de KU Leuven

Wat? Iedereen kan tegenwoordig gemakkelijk content creëren en op het web zwieren.

Het is érg slecht gesteld met de kritische houding van jongeren bij het gebruik van digitale media. Dat blijkt uit een recent onderzoek van de universiteit van Stanford bij meer dan 7.000 kinderen en jongeren uit de lagere en middelbare school. Jongeren kunnen hun laatste dansmove zonder problemen in een Snapchat-story pleuren terwijl ze likes verzamelen op hun Instagram-selfies, maar ze zijn zich niet bewust van het digitale spoor dat ze zo achterlaten. Ook het kritisch omgaan met content inhoud - van advertenties tot zogenaamd fake news - laat te wensen over.

Meer dan 80 procent van de kinderen op de lager school kon 'sponsored content' niet onderscheiden van normale artikels. En meer dan driekwart van de middelbare scholieren nam valse foto's voor waar aan en kon geen echt van nepnieuws onderscheiden op Facebook. De eerste generatie *digital natives* scoort dus belabberd.

Verwonderlijk is dat niet. Meer dan ooit worden we gebombardeerd met informatie, uit steeds diversere bronnen, op maat gefilterd door steeds diversere sociale media, voor ze via een opdringerige notificatie onze toestellen bereiken.

Vroeger reisden feiten via journalisten naar een redactie en belandden de volgende dag in de krant. Nu worden feiten verminkt door een leger amateur- en professionele opiniemakers, die ze op eender welk moment rechtstreeks op een eigen platform publiceren. Al die artikels gaan een eigen leven leiden, rondbotsend in onze sociale bubbels en commentaarsecties op de socialemedia-app van de dag. Geen wonder dat niet alleen jongeren moeite hebben met hun houding tegenover onlinemedi.

Hoe kunnen we jongeren aanmoedigen om een gezonde houding te kweken tegenover digitale content? In het vroegere curriculum volstond doorgaans de vage waarschuwing dat 'Wikipedia geen betrouwbare bron is, want iedereen kan die pagina's bewerken'. *Oh how the times have changed*. Nu zou een kritische noot over het internet moeten klinken zodra uw kind een iPad kan vasthouden.

Kinderspel

Een goed startpunt is een van de meest fundamentele evoluties van het internet van het afgelopen decennium begrijpen: iedereen kan tegenwoordig gemakkelijk content creëren en online zwieren. De tijden dat dit alleen maar was weggelegd voor mensen met voldoende geld en computerkennis zijn voorbij. Door technologische ontwikkelingen is een website opzetten nu kinderspel. Toon jongeren hoe eenvoudig het

Op water en brood lenigt De Lijn geen nood

Als de overheid echt 30.000 auto's uit de spits rond Antwerpen wil halen tijdens de aanleg van Oosterweel, dan kan ze niet anders dan investeren in beter openbaar vervoer, schrijft **PETER MEUKENS**.

Om een desastreus verkeersinfarct te vermijden tijdens de bouw van de Oosterweelverbinding, moeten er 30.000 auto's weg uit de spits (*DS II januari*). Maar zoveel auto's van de weg halen, kan alleen maar als veel meer mensen de fiets en het openbaar vervoer gaan gebruiken. Dat zeggen ook de politici en beleidsmakers die al een tijdlang de budgettaire strop rond de nek van de NMBS en De Lijn aanhalen.

Ja, Antwerpen krijgt er de komende

maanden enkele tramverlengingen bij, en dat is goed nieuws. Net zoals de geplande invoering van een halfuurdienst voor de stoptreinen naar Essen en Puurs, wat het begin moet zijn van een heus Antwerps voorstadstreinnet.

Maar meer vreugde valt er niet te rapen, zeker niet voor wie met de bus naar Antwerpen wil komen. Enkele jaren geleden heeft De Lijn buslijnen uit het noorden beperkt tot de Keizershoek in Merksem, waar je op de stadstram moet overstappen. Met hetzelfde doel werden de bussen uit het (zuid)westen afgeleid naar Berchem station, in plaats van het stadscentrum.

Ontgoochelde reizigers

In beide gevallen sprak De Lijn vrijwillig over een 'overstapmodel', een beleidiging voor de vele reizigers die dagelijks moeten vaststellen dat hun verplichte overstap niet gewaarborgd wordt en hun aan-

sluitende bus of tram net voor hun neus wegrijdt. Ontgoochelde en kwade reizigers keren daardoor het openbaar vervoer de rug toe en stappen in de wagen. Haal je zo 30.000 auto's uit de spits?

De Lijn zelf vindt het allemaal best. De vervoersmaatschappij wil hetzelfde verhaal binnenkort herhalen: busreizigers uit de regio's Boom en Rumst zullen aan station Antwerpen-Zuid op de tram moeten overstappen. De Lijn verkoopt dit als een aanbodsverbetering voor de reizigers, maar in wezen gaat het om een platte besparing.

Zo liep het ook afgelopen maandag met de onaangekondigde afschaffing van snelbuslijn 605 Hoogstraten-Antwerpen. Op de website van De Lijn vind je daarover geen informatie. Alleen aan de haltes hangt een bericht, waarin men de reizigers aanraadt om vanaf station Noorderkempem met de trein naar Antwerpen te rijden. De Lijn zegt er niet bij dat je dan een apart treinkaartje

Meer mensen moeten het openbaar vervoer gebruiken. Dat zeggen ook politici die ondertussen de budgettaire strop rond De Lijn en de NMBS aanhalen

moet kopen. 30.000 auto's uit de spits halen, weet u nog?

Eén ticket voor trein, tram, bus

Je kunt niet iemand op water en brood zetten en dan verwachten dat hij bezoekers op een copieuze maaltijd trakteert. Maar dat is precies wat de overheden met de NMBS en De Lijn doen. In plaats daarvan moeten ze beide vervoerbedrijven met de nodige financiële middelen verplichten om

naïef

voor eender wie is om een blog te starten en die er semi-professioneel te laten uitzien. Laat ze foto's en video's maken, bewerken en uploaden naar hun eigen website. Laat kinderen dit vooral zélf doen – werken met een contentmanagementsysteem staat lekker chic op het cv van een 12-jarige.

Beperk werken met en manipuleren van het internet ook niet tot stof-fige informatielokalen. Het laatste decennium zijn in het onderwijs grote sprongen gemaakt om digitale media te incorporeren in andere vakken, maar dit gaat nog niet ver genoeg. Zou het niet interessant zijn om in de klas wekelijks de tien meest gedeelde berichten op sociale media tegen het licht te houden?

Kinderen moeten de beweegredenen van diensten op het internet begrijpen. Ze moeten inzien dat alle diensten die ze gebruiken (Snapchat, Facebook, Instagram), een business-model hebben waarin zij het product zijn. Hoe advertenties verkocht worden. Of dat ze telkens als ze naar een website surfen en een artikel aanklikken, een digitaal spoor van koekkrumels achterlaten waaraan toekomstige content zal worden aangepast. En wie die schatkist aan informatie over hen beheert. Het kan een mooie case-study zijn voor de lessen economie.

Nooit vergeten

Ook de gevolgen van het internet voor privacy en veilige communicatie mogen niet onderbelicht blijven. Kinderen maken fouten, maar het internet vergeet niet. Hoe kom je zonder kleerscheuren door je hitsige puberjaren met een sextingmachine in je zak en een leger van pestgrage leeftijdsgenoten rond je? Er zijn genoeg pijnlijke verhalen om te beseffen dat jongeren

het openbaar vervoer in en rond Antwerpen tot een kwaliteitsvol alternatief uit te bouwen. Daartoe moet je binnen de vervoersregio Antwerpen met één vervoerbewijs alle treinen, trams en bussen kunnen nemen. Daar is niets revolutionairs aan, want in veel steden in onze buurlanden is dat al lang ingeburgerd.

Het is een absolute voorwaarde voor een verdere integratie van het aanbod: bussen moeten in het voorstadsgebied reizigers naar stations brengen waar op alle lijnen minstens om het kwartier een voorstadstrein rijdt. Zo raak je sneller in de stad met het openbaar vervoer dan met de auto. En ook in de stad zelf moet de doorstroming eindelijk eens ernstig aangepakt worden. De Antwerpse trams zijn bij de traagste van West-Europa, omdat een gecoördineerde verkeerslichtenregeling ontbreekt en de trams op sommige plaatsen tussen de auto's in het verkeer vaststaan.

Meer dan driekwart van de middelbare scholieren neemt valse foto's voor waar aan en kan geen echt van nepnieuws onderscheiden op Facebook

hierover niet genoeg geïnformeerd kunnen zijn. Digitale relaties en bijbehorend vertrouwen opbouwen, wordt steeds belangrijker in een wereld waarin privacy onder vuur ligt. Gebruik goede, unieke wachtwoorden, stuur nooit privé-informatie via een onbeveiligd kanaal: ik ken veel gehackte volwassenen die zichzelf vervloeken dat ze die lessen niet van jongs af aan hebben meegekregen.

Tot slot: laat dit alles niet ondergedompeld worden in een saus van *doom & gloom* – Het internet zit vol pedofielen! En porno! Denk toch aan de kinderen! Laten we niet vergeten dat het internet een prachtige plek is, een manier voor kinderen en jongeren om fantastische dingen te maken en zichzelf uit te drukken. Rammelende bronnen, slechte journalistiek en het manipuleren van nieuws zijn van alle tijden: er is geen reden om te vrezen we onze digital natives niet kunnen leren deze door te prikken.

Minder auto's in Antwerpen betekent ook minder auto's op de snelwegen naar Antwerpen. Dat kan alleen maar als er regelmatige, snelle en overstapvrije treinen rijden van en naar Gent, Brussel, Leuven, Hasselt, Turnhout, Breda en Roosendaal.

Tot nog toe zijn al die keuzes niet gemaakt, zogenaamd om budgettaire redenen. Wil iedereen stilaan beginnen beseffen, dat je zo een veel zwaardere factuur doorschuift naar de economie, het milieu en de komende generaties?

PETER MEUKENS
Actief vrijwilliger bij reizigersorganisatie TreinTramBus

'In beide gevallen komen we tot de conclusie: de Oosterweel-verbinding is niet nodig of onmogelijk. Ze hoeft niet te bestaan.'

Filosoof en wiskundige **JEAN PAUL VAN BENDEGEM** lost dankzij zijn vakkennis een aanslepende kwestie eenvoudig op (in 'De mening' in dS Avond).

Column

MARC REYNEBEAU

SJOEMELLEN MET WAARHEID

Massamedia willen het graag netjes houden. Ze kijken strenger toe of spontane lezersreacties op hun digitale fora de grenzen van de welvoegelijkheid niet overschrijden. Of ze sluiten die fora preventief, met knack.be als laatste in de rij (*DS 11 januari*). Mensen, zo houdt vooral de politiek ons nochtans voor, moeten zich allerminst schromen voor 'culturele angst' over pakweg migratie, als het maar niet 'ranzig' wordt (dat is het geijkte adjectief, al betekent het verder niet veel).

Wat media ook steeds meer doen, is in aparte rubrieken publieke beweringen op hun juistheid beoordelen, of ze de waarheid geen geweld aandoen. Want dat alles ligt delicaat, met het alom woeikerende populisme en zo.

Maar is die aandacht voor het onfatsoen niet wat eenzijdig? Verdient bijvoorbeeld Vlaams minister Ben Weyts (N-VA) geen bolwassing wegens onbeschoftheid als hij mensen wegzet als 'Waldorfs', als zeurkousen, wanneer ze signaleren dat een met reclame afgeplakte tram hen hoofdpijn bezorgt (*DS 31 december*)? Diens collega Bart Tommelein (Open VLD) idem. Die heeft het zo druk met allerlei cumulaties, dat hij 'vergat' om wat te doen aan de zo al onbillijke Turteltaks. Duizenden mensen kun-

nen daardoor pas twee maanden later dan voorzien een korting krijgen (*DS 27 december*). Kiezers liggen hem zo na aan het hart dat hij hen letterlijk vergeet.

Over die factchecks is iets analogs te zeggen. Ze lijken hard nodig, nu die populistische zich een weg naar de kiezersgunst en de macht proberen te wrikken met niets dan leugens en valse beloften. Dat is die *post-truth* waarin feiten er in het publieke debat niet meer toe doen en onwetendheid geen excuus meer is om geen forse meningen te hebben.

En toch bewijzen die factchecks hun nut vooral door beweringen van ministers of voorzitters van de meerderheidspartijen te corrigeren. Zeker nu die voor de stilaan onmogelijke taak staan om het publiek te overtuigen dat alle inleveringen en nieuwe taksen die ze opleggen, wel degelijk resultaat hebben.

Het gaat nog verder. Neem nu de discussie vorige week over een Zweeds rusthuis waar het personeel voor hetzelfde geld maar zes in plaats van acht uur per dag werkt. Dat experiment heette 'mislukt' te zijn. Toch bleken de werknemers er gelukkiger te zijn, minder stress te

hebben en minder vaak ziek thuis te blijven, terwijl de kwaliteit van hun werk toenam, net als de tevredenheid van de gasten in het rusthuis (*DS 5 januari*). Hoezo dan, 'mislukt'? Wel, een kortere werkdag leidt tot hogere kosten en daarom wordt het zaakje *te* duur bevonden. Tegenover de objectieve vaststelling van kwalitatieve winst staat dus de veeleer subjectieve inschatting van een te hoge kostprijs. Het besluit dat het experiment 'mislukt' was, berustte in het beste geval op slechts een halve waarheid en een eenzijdig argument. Een afweging of de geboekte winst die hogere prijs ook verantwoordt, bleef achterwege.

Een tweede kwestie: een studie die stelt dat ceo's van beursgenoteerde bedrijven in België aanzienlijk minder verdienen dan die in het buitenland. Fijn, kon je besluiten, want dat betekent dat de ongelijkheid in België wat minder groot

is dan elders. (Niet helemaal natuurlijk, want in kleine bedrijven moeten topmanagers ook inleveren als gevolg van de loonmatiging die elke gewone werknemer op last van de regering ondergaat, terwijl hun collega's in grote bedrijven daar helemaal geen last van hebben, integendeel.) Maar de krant die daarover berichtte, kwam niet tot de conclusie dat toplui in het buitenland te veel geld meenemen naar

huis, wel dat Belgische ceo's 'onderbetaald' worden en 'reden tot morren hebben' (en die krant was niet *De Tijd*, wel *Het Laatste Nieuws*, op 24 december). Overigens werd de studie uitgevoerd door een businessschool, Vlerick, en die heeft er alle belang bij dat haar alumni forse loonsverhogingen krijgen, want dat heeft een positief effect op haar ranking.

Zou in deze kwesties een extra korrel zout niet misstaan? Ze stammen beide allerminst uit de populistische marge. Ze liegen ook niet echt, maar om de volle waarheid gaat het evenmin. Want er bestaat niet altijd zo'n onwrikbare waarheid als het niet over feiten gaat, maar over beleidskeuzen. Het zou helpen als politici daar opener en eerlijker over worden, over de argumenten voor hun keuzen en over de redenen waarom ze alternatieven uitsluiten. Want behalve veinzen dat feiten er niet meer toe doen, is veinzen dat ideologie niet meer bestaat al even leugenachtig en *post-truth*.

Marc Reynebeau is redacteur van deze krant. Zijn column verschijnt wekelijks op donderdag.